

Ὁρθόδοξος
Ἐκκλησία καί...

...Διλήμματα
Βιοηθικῆς

Ἡ ιερότητα τῆς ζωῆς...

...καὶ τοῦ προσώπου

Μιὰ Ἰδιόμορφη Περίπτωση Μεταμοσχεύσεως*

Α΄.

Ἡ Marissa δίνει ζωὴ στὴν Anissa.
Πρὸς ἓνα νέο ἐπικίνδυνο ἥθος;

*Ἐμμανουὴλ Δ. Παναγόπουλος
Ἐπίκουρος Καθηγητῆς Χειρουργικῆς
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν*

ΑΦΟΡΜΗ γιὰ τὸ ἄρθρο αὐτὸ μοῦ ἔδωσε μιὰ ἰδιόμορφη περί-
πτωση μεταμοσχεύσεως μυελοῦ τῶν ὀστέων, ποὺ ἔγινε πρόσ-
φατα στὶς Η.Π.Α καὶ στὴν ὁποία εἶχα ἀναφερθεῖ ἐπιγραμματικὰ
σὲ παλαιότερη ἐπιστολή μου στὴ «**Δράσι**» σχετικὴ μὲ τὴν δωρεὰ
ἀνθρωπίνων ὀργάνων.

Ἡ ἰδιόμορφη αὐτὴ περίπτωση μεταμοσχεύσεως ἀφοροῦσε τὴν,
χωρὶς συνέπειες γιὰ τὸ δότην, λήψη μυελοῦ τῶν ὀστέων ἀπὸ ἓνα
κοριτσάκι μόλις 14 μηνῶν καὶ τὴ χορήγησή του στὴν 17χρονη
ἀδελφή του Anissa, ποὺ ἔπασχε ἀπὸ χρόνια μυελογενῆ λευχαιμί-
α, μιὰ κακοήθη νόσο τοῦ αἵματος, καὶ ποὺ ἡ μεταμόσχευση αὐτὴ
ἀποτελοῦσε τὴν τελευταία της ἐλπίδα γιὰ ζωὴ.

Ἡ ἰδιομορφία τῆς περιπτώσεως ποὺ ἀναφέρω, δὲν ἔγκειται στὴ
μεταμόσχευση αὐτὴ καθαυτή, ποὺ σήμερα εἶναι σχεδὸν καθιερω-
μένη ἰατρικὴ πράξη, ἀλλὰ στὸ γεγονός ὅτι οἱ γονεῖς τῆς πά-
σχουσας κοπέλλας, στὴ χωρὶς ἀποτέλεσμα προσπάθειά τους γιὰ
ἀνέυρεση συμβατοῦ μυελοῦ τῶν ὀστέων, κατέφυγαν στὴ λύση τῆς

ἀπόκτησης ἑνὸς τρίτου παιδιοῦ, μὲ σκοπὸν νὰ γίνῃ αὐτὸ δότης μυελοῦ τῶν ὀστέων στὴν ἀδελφή του. Ἡ ἀπόφαση ἦταν τολμηρὴ καὶ δύσκολη, ἀφοῦ ἡ μητέρα ἦταν 43 χρόνων καὶ ὁ πατέρας εἶχε ὑποβληθεῖ σὲ ἐγχειρητικὴ στειρώση μετὰ τὴν ἀπόκτηση δύο παιδιῶν. Ἔτσι χρειάστηκε ἡ χειρουργικὴ ἀναστροφή τῆς στειρώσεως τοῦ πατέρα καὶ ἡ διακινδύνευση μιᾶς ἐγκυμοσύνης στὴν ἡλικία τῶν 43 χρόνων τῆς μητέρας μὲ ἀποτέλεσμα τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1990 νὰ γεννηθεῖ ἡ μικρὴ Marissa, ἀφοῦ κατὰ τὴ διάρκειά τῆς ἐνδομήτριας ζωῆς της εἶχε ἐλεγχθεῖ γιὰ τὴν συμβατότητά της μὲ τὴν ἀδελφή της.

Δεκατέσσερις μῆνες ἀργότερα (Ἰούνιος 1991) ἔγινε ἡ μεταμόσχευση, ποὺ ἦταν φυσικὸ νὰ πάρει μεγάλῃ δημοσιότητα. Γιὰ ἀρκετοὺς ἡ ἱστορία τοῦ ζεύγους Ayala, ἦταν ἓνα θαῦμα, γιὰ ἄλλους μιὰ πορεία στὸ χεῖλος ἑνὸς γλιστεροῦ κατήφορου.

Ἐδῶ ἔχουμε τὴν περίπτωσι μιᾶς οἰκογένειας, ποὺ δὲν θέλει ἄλλο παιδί καὶ ξαφνικά, κάτω ἀπὸ τὴν πίεσι μιᾶς ἀρρώστιας, ἀποφασίζει τὴν ἀπόκτησίν του ἔναντι πολλῶν δυσκολιῶν καὶ μικρῶν πιθανοτήτων ἐπιτυχίας, μὲ σκοπὸν νὰ χρησιμοποιήσει αὐτὸ τὸ παιδί ὡς δότη μυελοῦ τῶν ὀστέων, σκοπὸν καθαρὰ ὠφελιμιστικόν, γιὰ αὐτὸ καὶ δημιούργησε ἔντονο προβληματισμό.

Ὁ κάθε νέος ἄνθρωπος, αὐτὴ ἡ μοναδικὴ καὶ ἀνεπανάληπτη εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ἔχει τὴ δική του ἀξία καὶ πρέπει νὰ ἀπολαμβάνει τὸ σεβασμό μας. Ὁ ἐρχομὸς κάθε νέου ἀνθρώπου πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς θεληματικῆς ἐκπληρώσεως τοῦ τρίτου σκοποῦ τοῦ χριστιανικοῦ γάμου, ποὺ εἶναι ἡ παιδοποιΐα καὶ ὄχι τὸ ἀποτέλεσμα ὠφελιμιστικῶν ἐπιλογῶν. Ἐπιτρέπεται στὸ λογικὸ ἄνθρωπο νὰ χρησιμοποιεῖ τὸ δημιουργικὸ χάρισμα, ποὺ τοῦ δόθηκε ἀπὸ τὸ Θεό, γιὰ τὴ δημιουργία ἀνθρωπίνων υπάρξεων πρὸς ἴδιον ὄφελος; Ἀλήθεια· πῶς θὰ αἰσθανθεῖ ἡ κάθε Marissa ὅταν, μεγαλώνοντας, συνηδειοποιήσῃ ὅτι ὁ μόνος ἢ ἔστω ὁ κύριος λόγος τοῦ ἐρχομοῦ της στὸν κόσμον αὐτὸ εἶναι ἡ χρησιμοποίησίν της ὡς δότριας ἰστέων καὶ ὀργάνων, καὶ φυσικὰ χωρὶς τὴν συγκατάθεσίν της; Αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ ἐπέμβασι στὴν ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου καὶ μάλιστα σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ὑπερθεματίζει γιὰ τὶς ἀτομικὲς ἐλευθερίες;

Ὅμως οἱ προβληματισμοὶ δὲν τελειώνουν ἐδῶ. Ὅπως ἀναφέρθηκε καὶ πρὸ πάνω στὴν περίπτωσι τῆς Anissa, ἔγινε προγεννη-

□ Ἡ μικρή Marissa στους ώμους τῆς ἀδελφῆς τῆς Anissa.

τικὸς ἔλεγχος τῆς συμβατότητος τοῦ δικοῦ της μυελοῦ τῶν ὀστέων καὶ ἐκείνου τῆς ἀδελφῆς της Anissa, ποὺ ἦταν θετικός. Ὅμως σὲ ἀνάλογες περιπτώσεις ὁ ἔλεγχος αὐτὸς μπορεῖ νὰ δείξει ἀσυμβατότητα, ποὺ σημαίνει ὅτι τὸ ἔμβρυο δὲν εἶναι κατάλληλο γιὰ τὸν σκοπὸ ποὺ δημιουργήθηκε. Τότε τί θὰ γίνεῖ; Θὰ τερματισθεῖ ἡ ζωὴ του μὲ ἔκτρωση καὶ οἱ γονεῖς θὰ ξαναδοκιμάσουν; Θὰ τὸ ἀφήσουν νὰ γεννηθεῖ καὶ νὰ μεγαλώσει σ' ἓνα περιβάλλον, τὸ ὁποῖο τουλάχιστον ὑποσυνείδητα, δὲν θὰ διάκειται εὐνοϊκὰ ἀπέναντί του, ἀφοῦ δὲν ἐξυπνήρησε τοὺς σκοποῦς του;

Σὲ μιὰ κοινωνία ὑλιστική, ὅπως ἡ σημερινή, ἡ ἀποδοχὴ τέτοιων ὠφελιμιστικῶν ἀντιλήψεων ὅπωςδήποτε δὲν εἶναι δύσκολη ἢ ἀπίθανη. Σὲ πρόσφατη δημοσκόπηση, ποὺ ἔγινε στὶς Η.Π.Α μὲ ἀφορμὴ τὴν ἀναφερόμενη περίπτωση μεταμόσχευσης καὶ σὲ σχετικὲς ἐρωτήσεις, τὸ 36% τῶν ἐρωτηθέντων θεωρεῖ ἠθικὰ ἀποδεκτὴ τὴ χρῆση ἐμβρυϊκῶν ἰστέων γιὰ θεραπευτικοὺς σκοποῦς, τὸ 18% τὴ δημιουργία ἐμβρύων καὶ στὴ συνέχεια τὴ χρησιμοποίησή τους γιὰ τὴν διάσωση ἄλλης ζωῆς, καὶ τὸ 11% τὴ θανάτωση τοῦ ἐμβρύου, ποὺ δὲν παρουσιάζει ἰστικὴ συμβατότητα κατάλληλη γιὰ μεταμόσχευση. Μία μητέρα μάλιστα μὲ διαβητικὸ κορίτσι δῆλωσε ὅτι ἂν ἡ τεχνικὴ ἦταν τέλεια, **δὲν θὰ δίσταζε νὰ ἀποκτήσει ἓνα παιδί καὶ νὰ τὸ θανατώσει προκειμένου νὰ βοηθήσει τὴν ἄρρωστη κόρη της!...**

Ἴσως σὲ μερικὰ χρόνια μὲ τὸ πρόσχημα τῆς θεραπείας διαφόρων παθολογικῶν καταστάσεων μὲ ἐμβρυϊκοὺς ἰστούς, φοβοῦμαι ὅτι θὰ βρεθοῦμε μπροστὰ σὲ μαζικὴ παραγωγὴ ἐμβρύων πρὸς χρησιμοποίησή τους ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς γονεῖς, τὸ οἰκογενειακὸ ἢ τὸ εὐρύτερο συγγενικὸ περιβάλλον. Βέβαια κανεὶς δὲν

μπορεί νὰ ἀποκλείσει καὶ τὸ ἐνδεχόμενο τῆς ἐμπορίας ὀργάνων ἢ ἰστών, ὅπως σὲ μεγάλη κλίμακα γίνεται σήμερα γιὰ τὰ νεφρὰ σὲ ἀρκετὲς Ἀσιατικὲς χῶρες...

Ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχή, ποὺ ἡ συνεχὴς καὶ ραγδαία πρόοδος τῆς τεχνολογίας δημιουργεῖ τεράστια, πολὺπλοκα καὶ δύσκολα ἠθικὰ προβλήματα. Ὅμως ἡ συνεχῶς αὐξανόμενη υἱοθέτηση ὑλιστικῶν, ὠφελιμιστικῶν, ἀντιανθρωπιστικῶν καὶ ἀντικοινωνικῶν στόχων, ποὺ προσβάλλουν τὴν «εἰκόνα» τοῦ Δημιουργοῦ, ἀμβλύνει τὶς συνειδήσεις, μειώνει τὸν σεβασμὸ γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου καὶ δημιουργεῖ ἓνα νέο, ἐπικίνδυνο γιὰ τὸν Ἄνθρωπο ἦθος.

* * *

Β'.

Τὸ «ἦθος» τῆς Ὑποθέσεως Marissa

Ἀγαπητὴ «Δράσι»,

Στὸ τεῦχος σου τοῦ Δεκεμβρίου 1991, σελ. 270-271, μὲ κατά-πληξη διάβασα ἄρθρο, ὅπου ἀποδοκιμάζεται ἡ ἀπόφαση ἐνὸς ζεύγους νὰ ἀποκτήσει παιδί, προκειμένου νὰ σώσει τὴ ζωὴ τοῦ ἄλλου παιδιοῦ του.

Ἄς δοῦμε πρῶτα γιατί γεννιοῦνται τὰ παιδιὰ σήμερα: 1) γιὰ τὴν διαίωνιση τοῦ εἴδους 2) γιὰ τὴ λύση τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος ἢ γιὰ τὴν παραγωγὴ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ γιὰ τὴν ἀνόρθωση τῆς οἰκονομίας 3) γιὰ τὴν συνέχιση τοῦ ὀνόματος τῆς οἰκογένειας (ἂν εἶναι ἀγόρι) 4) γιὰ νὰ διαδεχθοῦν τοὺς γονεῖς στὴν ἐπιχείρηση ἢ τὸ ἐπάγγελμα 5) γιὰ νὰ ἔχουν οἱ γονεῖς ἢ τὰ μεγαλύτερα ἀδέλφια «παρέα» 6) γιὰ νὰ «γνηροκομηθοῦν» οἱ γονεῖς στὰ γεράματα 7) χωρὶς ἰδιαίτερο λόγο, ἀπλᾶ γιὰ τήρηση τοῦ κοινωνικοῦ ἐθίμου ποὺ ἐπιτάσσει ὥστε οἱ παντρεμένοι νὰ κάνουν παιδιὰ 8) γιὰ νὰ ἐπιδιώξουν καὶ νὰ γευθοῦν μιὰ ζωὴ γεμάτη πλοῦτη, ἀπολαύσεις, ἀνέσεις, τίτλους, ἀξιώματα, δόξα κ.λ.π. (στόχοι, ὑποθέτω, γνήσια πνευματικοὶ κατὰ τὸν ἀρθρογράφο, ἐφ' ὅσον, ἀντίθετα, ἡ σωτηρία τῆς ζωῆς ἐνὸς παιδιοῦ εἶναι στόχος ὑλιστικός!).

Τὸ ὅτι οἱ παραπάνω λόγοι τεκνογονίας (πρὸς τοὺς ὁποίους δὲν εἶμαι συνολικὰ καὶ κατ' ἀνάγκην ἀντίθετος) δὲν ἐνοχλοῦν

τὸν ἀρθρογράφο, σημαίνει προφανῶς ὅτι ὑπερέχουν ἠθικὰ ἀπὸ τὴν αἰτία γέννησης τῆς Marissa (αὐτὴ τὸν ἐνόηλησε!).

Ἐπιπλέον, μὲ τὴν ἴδια λογικὴ, ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἔγινε μὲ σκοπὸ νὰ σωθεῖ τὸ ἀνθρώπινο γένος ἀπὸ τὴν (πνευματικὴ, ἔστω) ἀρρώστια καὶ τὸν θάνατο, ἦταν ἐνέργεια καθαρὰ ὠφελιμιστικὴ! Καὶ ἂν ἀντιταχθεῖ ὅτι στὴν περίπτωσι τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρχε συγκατάθεσι, ἐνῶ στὴν περίπτωσι τῆς Marissa ὄχι, μὲ τὴ σειρά μου ἀνταπαντῶ ὅτι κανεῖς ποτὲ δὲν ἐρωτᾷ τὸ παιδί του γιὰ ὅσα τοῦ προσφέρει μέχρι τὴν ἐνηλικίωσί του ἢ τὴν ἀνάπτυξι τῆς συνείδησίς του (π.χ. νηπιοβαπτισμός, ὑπαγωγὴ τοῦ παιδιοῦ στοὺς γονεϊκοὺς τρόπους σκέψης καὶ συμπεριφορᾶς κ.λ.π.).

Ποιὰ ἠθικὴ ὑποθήκη καλύτερη γιὰ τὴν συνείδησι τῆς Marissa μποροῦσε νὰ ὑπάρξει ἀπὸ αὐτὸν τὸν «ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων» προσανατολισμό της στὸ νόημα τῆς ἀληθινῆς ζωῆς, δηλαδὴ τῆς ζωῆς γιὰ χάρι τοῦ «πλησίον», ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς δίδαξε; Ἄλλωστε ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἐγχειρήματος παρὰ «τὶς πολλὰς δυσκολίας καὶ μικρὰς πιθανότητες ἐπιτυχίας» δὲ φανερώνει τὴ θεϊκὴ συνδρομὴ ἐνάντια στὶς ἀντίξοες πιθανότητες;

Ἄς μοῦ συγχωρηθεῖ ἡ παρατήρησι: ἐπικίνδυνο δὲν εἶναι τὸ ἦθος ποὺ δημιούργησε τὴν ὑπόθεσι Marissa, ἀντίθετα εἶναι ἀξιέπαινο· ἐπικίνδυνο, ἰδιαίτερα γιὰ τὴ συνείδησι ἀνθρώπων, ποὺ θέλουν νὰ ὀνομάζονται καὶ νὰ εἶναι ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, εἶναι τὸ ἦθος ποὺ ὑποκρύπτεται στὶς θέσεις αὐτοῦ τοῦ ἀρθρου.

Υ. Γ. Δὲν σχολίασα τὴν χρῆσι ἐμβρυϊκῶν ἰστῶν – ποὺ ὅπωςδήποτε εἶναι καταδικαστέα – γιὰτὶ δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴν ὑπὸ συζήτησι περίπτωσι, παρ' ὅτι συνεξετάζεται ἀπὸ τὸν ἀρθρογράφο. Ἄς μοῦ συγχωρηθεῖ ἐπίσης ἡ ἔκτασι τῆς ἐπιστολῆς, ἀλλὰ νομίζω ὅτι δικαιολογεῖται ἀπὸ τὴν σοβαρότητα τοῦ θέματος.

Μὲ τιμὴ
Παναγιώτης-Σωκράτης Λουμάκης
Ἰατρὸς

* * *

Γ'.

Ἡ ἀπάντησιν γιὰ τὸ «Ἔθνος» τῆς Marissa

Ἀγαπητὴ «Δρᾶσι»,

Σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ ἱατροῦ κ. Λουμάκη ποὺ ἀναφέρεται σὲ ἄρθρο μου στὸ τεῦχος «Ἡ Δρᾶσις μας», Δεκεμβρίου 1991, ἔχω νὰ παρατηρήσω τὰ ἀκόλουθα:

Κατ' ἀρχὴν εὐχαριστῶ τὸν συνάδελφο κ. Α. γιὰτὶ ἀσχολήθηκε μὲ τὸ ἄρθρο μου, ἀλλὰ δὲν μπορῶ νὰ κρύψω τὴν ἔκπληξιν καὶ ἀπορία μου γιὰ τὰ γραφόμενά του. Στὴν ἀρχὴ τῆς ἐπιστολῆς του ἀναφέρει ὀκτὼ λόγους, γιὰ τοὺς ὁποίους γεννιοῦνται τὰ παιδιὰ σήμερα καὶ τοὺς ἀντιπαραθέτει μὲ τὸ λόγο γέννησης τῆς Marissa, κάνοντας μάλιστα, μὲ κάποιο εἰρωνικὸ ὕφος, τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τοὺς λόγους αὐτοὺς ἐγὼ τοὺς θεωρῶ πνευματικούς, ἐνῶ τὴ σωτηρία τῆς ζωῆς ἐνὸς παιδιοῦ τὴν θεωρῶ λόγο ὑλιστικόν. Μετὰ συνεχίζει λέγοντας, ὅτι ἐφόσον οἱ λόγοι αὐτοὶ δὲ μὲ ἐνοχλοῦν, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὑπερέχουν ἠθικὰ ἀπὸ τὴν αἰτία γέννησης τῆς Marissa, ποὺ μὲ ἐνόηλεσε.

Φοβοῦμαι ὅτι ὁ κ. Α. δὲν κατάλαβε τὸ ἄρθρο μου, ἀφοῦ εἶναι πασιφανὲς ὅτι τὸ ἄρθρο μου δὲν ἀναφέρεται στοὺς λόγους τεκνογονίας καὶ στὴν ἀξιολόγησή τους, ἀλλὰ ἀσχολεῖται ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο μὲ τὴν ὑπόθεσιν Marissa. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὅλοι οἱ λόγοι τεκνογονίας, ποὺ ὁ κ. Α. ἀναφέρει εἶναι ὑλιστικοὶ καὶ καμιὰ σχέση δὲν μπορεῖ νὰ ἔχουν μὲ τὴν Ὁρθόδοξην Χριστιανικὴν ἀντίληψιν περὶ τεκνογονίας. Εἶναι ὅμως ἀπορίας ἄξιον ποῦ στηρίζει ὁ κ. Α. τὶς ὑποθέσεις του γιὰ τὶς δικές μου ἀντιλήψεις σχετικὰ μὲ τὴν ἀξιολόγησιν τῶν λόγων τεκνογονίας, ἀφοῦ στὸ ἄρθρο μου δὲν ὑπάρχει ἡ παραμικρὴ νύξιν γι' αὐτὸ τὸ θέμα. Μὲ ὑποθέσεις δὲν στηρίζεται ἐπιχειρηματολογία.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν παραλληλισμὸ ποὺ ὁ κ. Α. κάνει μὲ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, νομίζω πὼς λίαν ἐπιεικῶς, εἶναι ἀτυχής. Βεβαίως συμφωνῶ μὲ τὸν κ. Α. ὅτι κανεὶς ποτὲ δὲν ἐρωτᾷ τὸ παιδί του γιὰ ὅσα τοῦ προσφέρει μέχρι τὴν ἐνηλικίωσή του ἢ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς συνείδησός του. Στὴν περίπτωσιν ὅμως τῆς Marissa δὲν ἔχουμε προσφορὰ τῶν γονέων πρὸς αὐτήν, ἀλλὰ **χρησιμοποίησίν** της γιὰ τὴν ἐπίτευξιν στόχων, ποὺ οὐσιαστικὰ δὲν τὴν ἀφοροῦν. Μὲ ποῖο δικαίωμα καὶ μὲ ποιά

ἠθικὴ κάλυψη οἱ γονεῖς ἐνδὸς παιδιοῦ τὸ ὑποβάλλουν σὲ μιὰ ἐπεμβατικὴ ἰατρικὴ πράξη ποὺ δὲν ἀποβλέπει στὴ βελτίωση τῆς υἰγείας του, ἀλλὰ ἀντίθετα στοχεύει στὴν ἐξυπηρέτηση ἐνδὸς ἄλλου ἀτόμου, ἔστω κι' ἂν αὐτὸ εἶναι ὁ ἀδελφός του; Καὶ ποιά ἠθικὴ ἀξία μπορεῖ νὰ ἔχει ἡ «προσφορὰ πρὸς τὸν πλησίον», ὅταν αὐτὴ γίνεται ἐξαναγκαστικὰ καὶ χωρὶς τὴν ἐλεύθερη συγκατάθεση τοῦ ἀτόμου;

Τέλος, ὅσον ἀφορᾷ τὴν χρῆση ἐμβρυϊκῶν ἰστῶν γιὰ θεραπευτικοὺς σκοποὺς, λυπᾶμαι ποὺ δὲν τὸ κατάλαβε ὁ κ. Λ., ἀλλ' αὐτὴ ἀποτελεῖ πολὺ πιθανὴ συνέπεια τῆς υἰοθέτησης ἀπὸ τὴν κοινω- νία τῆς «λογικῆς» ποὺ ἔφερε τὴν Marissa στὴ ζωὴ. Αὐτὸ τὸ ἴδιο ἦθος ἀργότερα θὰ ἀμνηστεύσει καὶ θὰ λογικοποιήσει τὴν ἐπέμ- βαση τῆς κοινωνίας σὲ «εὐάλωτες καὶ ἀνίκανες νὰ ἀντισταθοῦν κοινωνικὲς ὁμάδες».

Μὲ ἐκτίμηση

Ἐμμ. Παναγόπουλος

Ἄμ. Ἐπικ. Καθηγητῆς Χειρουργικῆς

Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

* * *

Δ'.

Καὶ πάλι τὸ «ἦθος» τῆς Marissa

Ἀγαπητὴ «Δρᾶση»,

Ἐπιτρέψτε μου νὰ ἐκφράσω τὶς θερμὲς εὐχαριστίες καὶ τὰ συγχαρητήριά μου γιὰ τὸ τόσο προσεγγμένο περιοδικὸ ποὺ μᾶς προσφέρετε. Ὁ Θεὸς ἄς εὐλογεῖ τὴν προσπάθειά σας.

Σχετικὰ μὲ τὸ ἄρθρο καὶ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ κ. Ἐμμ. Παναγό- πουλου (τεύχη 293 καὶ 297 ἀντιστοίχως τῆς «Δράσεως»), ποὺ ἀφορᾷ τὰ τῆς Marissa, ἐπιτρέψτε μου νὰ παρατηρήσω τὰ ἑξῆς:

Ἀναφέρεται πὼς ἡ Marissa γεννήθηκε γιὰ «καθαρὰ ὠφελιμι- στικὸ σκοπὸ», «πρὸς ἴδιον ὄφελος», «γιὰ τὴν ἐπίτευξη στόχων ποὺ οὐσιαστικὰ δὲν τὴν ἀφοροῦν». Τὸ νὰ σωθεῖ ἡ ζωὴ τῆς ἀδελφῆς της, μὲ κίνδυνο μάλιστα τὴν ἴδια τὴ ζωὴ τῆς μητέρας της (ποὺ θὰ τὴν κυοφοροῦσε στὰ 43 της χρόνια), νομίζω πὼς τὴν ἀφορᾷ καὶ οὐσιαστικὰ καὶ πλήρως, ἐνῶ ἡ πράξη τῆς μητέρας

της, ἐλάχιστη μόνο σχέση φαίνεται νὰ ἔχει μὲ τὸ «ἴδιον ὄφελος».

Διερωτᾶται ὁ κ. Π. μὲ «ποιὸ δικαίωμα καὶ ἠθικὴ κάλυψη» οἱ γονεῖς κάνουν δότρια μυελοῦ ὀστέων τὴν 14μηννη Marissa (ἄς σημειωθεῖ πῶς κανέναν, πρακτικά, κίνδυνο δὲν διατρέχει ὁ δότης μυελοῦ τῶν ὀστέων). Ἀλήθεια, εἶναι πρὸς ἠθικὸ καὶ πρὸς δίκαιο ν' ἀφήνουν οἱ γονεῖς τὸ παιδί τους νὰ πεθαίνει, σεβόμενοι τό, ἀνύπαρκτο τὴ στιγμὴ ἐκείνη, αὐτεξούσιο τοῦ 14μηννου παιδιοῦ τους; Ἀλλὰ καὶ ποιό εἶναι τὸ συντριπτικὰ πιθανότερο; Δὲν εἶναι τὸ νὰ συμφωνήσῃ ἡ Marissa μὲ τὴν ἐπιλογὴ τῶν γονέων της; Δηλαδή, γιὰ νὰ καλύψουν καὶ τὴν ἀπίθανη αὐτὴ πιθανότητα, νὰ μὴ συμφωνήσῃ, δηλαδή, μὲ τὴν ἐπιλογὴ τους (ποῦ σχεδὸν πάντα ἐκφράζει τὴν ἄγνοια τῆς ἀκινδυνότητας τῆς ἐπέμβασης) ἔπρεπε νὰ ἀφήσουν τὴν κόρη τους νὰ πεθαίνει; Μὰ τότε, νομίζω, πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς τεθεῖ τὸ ἐρώτημα: Μὲ ποιὸ δικαίωμα καὶ στὸ ὄνομα ποιᾶς ἠθικῆς ἀφήνετε τὸ παιδί σας νὰ πεθαίνει;

Ὡς πρὸς τὴν αἰτία τῆς γεννήσεώς της, ἐπειδὴ τὸ θέμα ἤδη ἐθίγη, θὰ πῶ μόνο αὐτό: ἂν ἀναζητήσει ὁ καθένας μας τὴν αἰτία τῆς γεννήσεώς του, θὰ ἀναγνωρίσει πολὺ λιγότερο παρήγορες αἰτίες ἀπὸ αὐτὴν τῆς γεννήσεως τῆς Marissa.

Ἄν ὅμως ἡ Marissa ὅταν μεγαλώσῃ θεωρήσῃ πῶς παραβιάστηκε ἡ ἐλευθερία της, ἀφοῦ δὲν ρωτήθηκε ἂν θέλει νὰ γίνῃ δότρια, τότε τί γίνεται; Κατ' ἀρχὴν, δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἐρωτηθεῖ, γιὰτὶ ἦταν μόλις 14 μηνῶν. 2ον Τὶς ἴδιες ἀντιρρήσεις θὰ πρέπει νὰ ἔχει καὶ γιὰ ἄλλα πρὸς σημαντικὰ θέματα: ποιούς γονεῖς ἔχει, τί παιδεία πῆρε, μὲ ποιὸ ὄνομα θὰ τὴ φωνάζουν κ.ἄ. 3ον Ἡ θεώρησή της αὐτή, ἄς μὴ θεωρηθεῖ μόνιμη, γιὰτὶ ἀργότερα (σὲ 1 χρόνο- σὲ 10 χρόνια σὲ 50 χρόνια) ἴσως μεταβάλλῃ τὴ γνώμη της. 4ον Ἄς σκεφθεῖ πῶς θὰ ἤθελε οἱ γονεῖς της νὰ πράξουν καὶ ἡ ἀδελφὴ της νὰ σκέφτεται, ἂν αὐτὴ ἦταν στὴ θέσῃ τῆς ἄρρωστης ἀδελφῆς της κι' ἐκείνη στὴ δική της θέσῃ. Τέλος, ἡ ὑποτιθέμενη (πλὴν ἐξαιρετικὰ ἀπίθανη) αὐτὴ στάση τῆς Marissa δὲν ὑποδηλώνει ἄραγε ἕναν ἀλυτρωτικὸ ἐγωισμό, ἀφοῦ φαίνεται πῶς προτιμᾷ νὰ πεθάνῃ ἡ ἀδελφὴ της, παρὰ νὰ μὴν ἐρωτηθεῖ γιὰ τὴ μεταμόσχευση, νήπιο αὐτὴ 14 μηνῶν!!; Καὶ ἂν εἶναι ἔτσι, γιὰτὶ τόσο σθεναρὰ νὰ συνηγοροῦμε σ' αὐτὸν τὸν ἐγωισμό, ὅταν ὁ Ἄπ.

Παῦλος λέει ξεκάθαρα: «Τί ἔχεις ὁ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβῶν;»

Ἡ ὑπόθεσις τῆς Marissa συνδέεται, δυστυχῶς, μὲ τὴν παλαιὰ σχετικὰ, ὑπόθεσις τῆς ἐμπορίας ἐμβρυϊκῶν ἰστῶν. Νομίζω ὅμως, πῶς πρόκειται γιὰ δύο ἐντελῶς διαφορετικὰ πράγματα Διότι: Στὴν ἐμπορία τῶν ἐμβρυϊκῶν ἰστῶν, ἔχουμε σύλληψη τοῦ ἐμβρύου κάτω ἀπὸ ἀπάνθρωπες συνθῆκες, κυοφορία μὲ σκοπὸ τὸν θάνατο τοῦ ἐμβρύου καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἰστῶν τοῦ γιὰ διαφόρους σκοποὺς (εἴτε θεραπευτικοὺς εἴτε ἄλλους). Στὴν περίπτωσι τῆς Marissa ἡ σύλληψη γίνεται ὑπὸ φυσιολογικῆς συνθῆκης, τὸ ἔμβρυο ΔΕΝ σκοτώνεται, τὸ παιδί δίνει τὸ μόσχευμα (μυελὸ τῶν ὀστέων, ποὺ σημαίνει πῶς ΔΕΝ στερεῖται κανένα τοῦ ὄργανο) καὶ κατόπιν μεγαλώνει σὲ μιὰ διπλᾶ εὐτυχισμένη οἰκογένεια (ἡ ἄν δὲν ἦταν συμβατή, σὲ μιὰ οἰκογένεια ποὺ τὴν ἀγαπᾷ στὴ θέσι τοῦ παιδιοῦ, ποὺ χάθηκε). Αὐτὲς οἱ διαφορῆς νομίζω πῶς δὲν ἐπιτρέπουν τέτοιες ἄδικες συσχετίσεις.

Τὸ ἥθος σχετικὰ μὲ τὴν Marissa εἶναι πράγματι νέο, ὀριακὸ καὶ ἥρωϊκὸ, μὰ καθόλου ἐπικίνδυνο. Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ ὅμως νὰ πῶ, πῶς τὸ ἥθος ποὺ φέρουν οἱ ιδέες διὰ χειρὸς τοῦ κ. Π., εἶναι «ξένον» καὶ «παράδοξον».

Ἄν ἤμουν ἡ Marissa θὰ ἔνιωθα πολὺ χαρούμενος, ταπεινὰ ὑπερήφανος καὶ εὐνοημένος γιὰ τὸ ἀπρόσμενο δῶρο τοῦ Θεοῦ σὲ μένα καὶ στὸ σπίτι μας. Καί, ἴσως, ὄχι μόνον γιὰτὶ νιώθω, ὅπως οἱ λίγοι, τὴν Anissa.

Μὲ κάθε τιμὴ

Ἡλίας Π. Παντελίδης

Ἰατρός, εἰδικευόμενος στὴ Χειρουργικὴ

* * *

Ε΄.

Ἀπάντησι τοῦ κ. Ἐμμ. Παναγοπούλου

Ἀγαπητὴ «Δρᾶσι»,

Διάβασα μὲ ἐνδιαφέρον τὴν ἐπιστολὴν τοῦ συναδέλφου κ. Παντελίδη. Φαίνεται ὅτι τὸ ἄρθρο μου προβλημάτισε.

Φοβοῦμαι ὅμως ὅτι ὁ κ. Π. εἶδε τὴν ὑπόθεσις Marissa τελείως συναισθηματικὰ, γεγονὸς τὸ ὁποῖο τὸν ἐμπόδισε νὰ διακρίνει

τὴν οὐσία τῆς ὑπόθεσης, ποὺ εἶναι ἡ δημιουργία (γέννηση) μιᾶς ἀνθρώπινης ὑπαρξης μὲ ἀποκλειστικὸ σκοπὸ νὰ χρησιμεύσει σὰν δότρια μυελοῦ τῶν ὀστέων. Ὁ κ. Π. ἐνθουσιάστηκε ἀπὸ τὸ σκοπὸ τῆς ὑπόθεσης Marissa καὶ γι' αὐτὸ δικαίωσε ἠθικὰ τοὺς γονεῖς της, ἐνῶ ἀγνόησε τελείως τὸν τρόπο ἐπίτευξής του. Ὅμως μπορεῖ «ὁ σκοπὸς νὰ ἀγιάζει τὰ μέσα»;

Πρόσφατα, σὲ παρεμφερῆ περίπτωση στὸ Παλέρμο τῆς Ἰταλίας, ὁ κοινωνιολόγος Bartholomeo Sorge, δηλώνοντας τὴν ἀντίθεσή του, εἶπε: «Οὐδέποτε πρέπει ἀνθρώπινες ὑπάρξεις νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὰν μέσα γιὰ ἓνα σκοπὸ, ἀκόμη καὶ γιὰ σκοπὸ εὐγενῆ».

Συμφωνοῦμε ὅτι οἱ γονεῖς ἔχουν ἠθικὴ ὑποχρέωση νὰ βοηθήσουν τὸ ἄρρωστο παιδί τους καὶ νὰ μὴ τὸ ἀφήσουν νὰ πεθάνει ἀβοήθητο. Αὐτὴ μάλιστα ἡ ὑποχρέωση πρέπει νὰ φθάνει μέχρι αὐτοθυσίας, ἀκόμη καὶ μέχρι τοῦ σημείου οἱ γονεῖς νὰ γίνουν οἱ ἴδιοι δότες ὀργάνων ἢ ἰστέων πρὸς τὸ παιδί τους. Ἡ ὑποχρέωση ὅμως αὐτὴ δὲ δικαιώνει τὴ λύση Marissa. Ἐξ ἄλλου ἡ πιθανὴ μελλοντικὴ στάση τῆς Marissa δὲν ἀποτελεῖ στοιχεῖο ἠθικῆς ἀξιολόγησης τῆς πράξης τῶν γονέων της.

Ἡ ὑπόθεση Marissa εἶχε βέβαια αἶσιον τέλος. Μπορεῖ ὅμως ἡ ὑπόθεση κάποιας ἄλλης Marissa νὰ μὴν εἶχε. Ἄν δὲν ὑπῆρχε ἰστικὴ συμβατότητα, ἴσως ἡ ζωὴ τῆς ἄλλης Marissa νὰ εἶχε τερματισθεῖ πολὺ πρὶν τὴ γέννησή της. Ἡ ὑπόθεση αὐτὴ εἶναι πολὺ πιθανή, ἀφοῦ καὶ στὴν περίπτωση τῆς Marissa ὁ ἔλεγχος γιὰ ἰστικὴ συμβατότητα ἔγινε προγεννητικά. Τότε ὅμως οἱ ὑποστηρικτὲς τῆς νοοτροπίας αὐτῆς δὲν θὰ εἶχαν τὴν ἠθικὴ εὐθύνη γιὰ τὸ δραματικὸ τέλος αὐτῆς τῆς ἄλλης Marissa;

Ὁ ἐπιστολογράφος κ. Π. προφανῶς δὲν προβληματίζεται πάνω στὶς πιθανὲς προεκτάσεις τῆς νοοτροπίας, ποὺ ἔφερε στὴ ζωὴ ἡ Marissa. Δὲν φαίνεται ν' ἀνησυχεῖ γιὰ τὴ δόλωση μητέρας, ποὺ δὲν θὰ δίσταζε νὰ ἀποκτήσει ἓνα παιδί καὶ νὰ τὸ θανατώσει προκειμένου νὰ βοηθήσει τὴν ἄρρωστη κόρη της! Δὲν τὸν φοβίζουσι οἱ ἀπαντήσεις σὲ σχετικὴ δημοσκοπηση, ὅπου τὸ 36% θεωρεῖ ἠθικὰ ἀποδεκτὴ τὴ χρῆση ἐμβρυϊκῶν ἰστέων γιὰ θεραπευτικούς σκοποὺς, τὸ 18% τὴ δημιουργία ἐμβρύων γιὰ τὴ χρησιμοποίησή τους στὶς μεταμοσχεύσεις καὶ τὸ 11% ἐγκρίνει τὴ θανάτωση τοῦ ἐμβρύου, ποὺ δὲν παρουσιάζει ἰστικὴ συμβατότητα. Ὁ

υπογράφων προβληματίζεται καὶ ἀνψυχεῖ, γι' αὐτὸ ἐξακολουθεῖ νὰ θεωρεῖ τὸ νέο αὐτὸ ἦθος ἐπικίνδυνο.

Τελειώνοντας θὰ πρέπει νὰ πῶ ὅτι ἡ ὑπόθεση Marissa ἀπλῶς ἔδωσε τὴν ἀφορμὴ γιὰ παρουσίαση τοῦ νέου αὐτοῦ ἦθους καὶ γιὰ προβληματισμό, χωρὶς καμιά πρόθεση κατακρίσεως. Ἄλλωστε τὰ ἠθικὰ προβλήματα ἀπαιτοῦν προσωπικὴ τοποθέτηση καὶ συνεπάγονται προσωπικὴ εὐθύνη ἔναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.

Φιλικὰ

Ἐμμ. Παναγόπουλος

Ἄμ. Ἐπικ. Καθηγητῆς Χειρουργικῆς
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Σημείωση

Ἡ «**Δράσις μας**» αἰσθάνεται ἰδιαιτέρη ἱκανοποίηση, διότι καὶ πάλιν ἡ ἀρθρογραφία τῆς συνέβαλε σὲ γόνιμο προβληματισμὸ ἐπὶ σπουδαιότητος θέματος. Διότι τὸ θέμα, ποὺ ἐθίγη μὲ τὸ ἄρθρο τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἐμμ. Παναγοπούλου σχετικὰ μὲ τὴν «ὑπόθεση Marissa», ὑπερβαίνει τὰ ὅρια ἐνὸς καθαρῶς ἱατρικοῦ θέματος καὶ θίγει τὶς τεράστιες ἠθικὲς συνέπειες, ποὺ δημιουργεῖ τὸ νέο αὐτὸ «ἦθος». Θίγει τὶς ἠθικὲς συνέπειες ἔναντι τοῦ αἰωνίου νόμου τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ὑποχρεώσεών μας ἔναντι τοῦ πλησίου.

«Ἡ Δράσις μας»

(*) Περιοδ. «Ἡ Δράσις μας», ἀριθ. 293 Δεκέμβριος 1991, σελ. 270-271· 297/ Ἀπρίλιος 1992· 300 Ἀύγουστος-Σεπτέμβριος 1992.